

rum, quæ sunt orationes sanctorum (*Apoc. v*). Et istæ ponuntur coram altari phialæ quæ prius dum lebetes essent, potius versabantur in nidore culinæ.

502 Tunc autem mens sacerdotis est phiala aurea, atque odoramentis spirituum aromatum plena, cum orationibus ac pijs operibus est vigilanter intenta. Et hæc phiala coram altari esse dicitur, quia omne, quod cogitat, Deo sacrarium offerre non cessat. Et tunc lebes iste sanctificatus est Domino, atque ideo consecrationis gratiam, quam ipse intus

ex munere summi largitoris accepit, merito jam, e in alios adhibita manus impositione transfundit. Sed ego, quasi qui loquor, oblitus, dum sermonem diutius protraho, metam compendii epistolæ excedo. Jam igitur ista sufficiant, tantum ut qui a benedictione cœperam, verbum in benedictione concludam.

Dextera Dei, venerabilis pater, suis te benedictionibus repleat; et grege comitante commisso regnis cœlestibus introducat.

Sit nomē Domini benedictum.

503-504 OPUSCULUM VICESIMUM SEXTUM.

CONTRA INSCITIAM ET INCURIAM CLERICORUM.

ARGUMENTUM. — Sacerdotum inscitiam, imperitiamque singularem, in sacris quoque rebus incuriam, et negligentiam, seu potius contemptum religionis graviter detestatur: et hæc omnia quam sint tam ipsis sacerdotibus, quam reliquorum hominum ordinibus, quorum salus illis commissa est, perniciose, diserte ostendit: itemque quam cauti debeant esse episcopi in talibus ad ecclesiasticas dignitates promovendis; ne peccata eorum ad ipsos redundent. Quod in extrema parte episcopo, ad quem scribit, et diligenter commendat.

Domno V. reverentissimo episcopo Petrus peccator et monachus.

Quia te, vir reverentissime, sacerdotii culmen in Ecclesia tenere conspicio, inesse quoque tibi sacerdotalem animum fiducialiter creō, dolorem cordis mei, qui me de sacerdotibus cruciat, tibi potissimum communicare decerno. Per episcopalis enim torporis ignaviam ita nunc presbyteri litterarum reperiuntur expertes, ut non modo eorum, quæ legerint, intelligentiam non attingant, sed syllabam quoque vix ipsa decurrentis articuli elementa balbutiant. Et quid jam pro populo in suis precibus supplicat, qui quod loquitur ipse velut alienus ignorat? Scriptum est enim: « Qui ignorat ignorabitur (*I Cor. xiv.*) » Et cum Apostolus obsequium nostrum rationabile esse præcipiat (*Rom. xii*), quomodo illic rationabile erit obsequium, ubi is, qui offert, oblationis suæ non concipit intellectum? Cuique Deus omnipotens in offerentibus mentium magis vota consideret, quam strepitum vocis attendat; quid in suis obtinere precibus valeat, qui quod nescit, implorat? Quibus quid aliud evenire putandum est, nisi quod illis sacerdotibus contigerit, quos post captivitatem Israelitici populi rex Assyriorum in urbibus Samariæ constituerat, et divini cultus caeremonias ignorabant? Nam cum nescirent Deum juxta legalium mandatorum observantiam colere, leonum eos rabies perimebat. Scripturæ siquidem hæc verba sunt: « Nuntiatumque est regi Assyriorum, gentes quas transtulisti, et habitare fecisti in civitatibus Samariæ, ignorant legitima Dei terræ; et immisit in eos Dominus leones, et ecce interficiunt eos, eo quod ignorent ritum Dei terræ (*IV Reg. xvii*). » Petrus autem dicit: « Quia diabolus tanquam leo rugiens, circuit quærens quem devoret

(*I Petr. v*). » Sacerdotes ergo, qui Dei legitima nesciunt, leonum dentibus exponuntur; quia nimirum illos malignorum spirituum rabies devorat, qui sacrificiorum cultui temerariis ausibus insistentes, qualiter Deus rite colatur, ignorant. Sicque funguntur officio sacerdotum, ut sacerdotalis officii nesciant sacramentum. Et sicut per illorum imperitiam factum est, quod Scriptura testatur: « Unaquæque, inquit, gens fabricata est Deum suum, posueruntque eos in fanis excelsis, quæ fecerunt Samariæ; gens et gens in urbibus suis, in quibus habitabant (*IV Reg. xvii*). » Ita nunc per pseudosacerdotum ignorantiam, qui docere Dei populum nesciunt, fieri dolemus: ut scilicet alii quorum Deus venter est, et terrena sapiunt, luxuriam colant (*Philip. iii*); alii avaritiam, quæ est idolorum servitus, venerentur (*Ephes. v*); alii rapinis, alii perjuriis, alii homicidiis, alii veneficiis, sacrilega devotione deserviant; et sic diversis criminibus, tanquam simulacris, et sculptilibus obsequium servitutis impendant. Unusquisque cuius opus facit, illius et servus appellatur, de quibus dicit Apostolus: « Quia tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis, qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium, et coluerunt, et servierunt creaturæ potius quam Creatori (*Rom. i*). » Qui nimirum per fidem, quam tenent, Ecclesiæ parietibus includuntur, sed per reprobæ vitæ meritum, extrinsecus sunt. « Confitentur enim se nosse Deum, factis autem negant (*Tit. i*). » Fidei quippe verba prætendunt, sed impietatis operibus inhianter insistunt. Unde et illic legitur: « Fuerunt igitur gentes istæ timentes quidem Deum, sed nihilominus et idolis suis servientes (*IV Reg. xiv*). » Quos utique

redarguit Veritas ipsa, cum dicit: « Nemo potest A duobus dominis servire (*Matth. vi.*) »

505 CAPUT PRIMUM.

Quod imperiti non sunt ad sacerdotium promovendi.

Cum ergo per sacerdotum vecordium imperitiam plebs indocta depercat, par fuerat, ut episcopalis gravitas a talium se promotione suspenderet, nec alienos excessus in se temeraria præcipitatione transferret; præsertim cum Timotheo Apostolus dicat: « Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis (*Tim. v.*) » Quisquis enim vel turpiter lapsum, vel divinæ legis ignarum ad sacrum provehit ordinem, ejus se peccatis involvit, cui peccandi materiam tradit: et non modo his se, quibus ille jam involutus est criminibus obligat, sed his etiam, quæ commissurus est, per anticipa-

tionem obnoxium parat. Est aliud, quod mihi de sacerdotibus sæcularis ordinis displicet; quia sicut sæcularibus mista regionariæ civilitatis habitatione collimant, ita nihilominus plerique ab eorum conversatione et inconditis moribus non discordant; curis sæcularibus indifferenter inserviunt, ab otiosi se sermonis ineptiis non compescunt; imò per lites et jurgia frequenter a proximorum suorum charitate resiliunt, et cum livoris, vel cujuslibet terrenæ concupiscentiæ flammam in suis pectoribus fervere non nesciunt, venerandis tamen altaribus se impudenter ingerunt, et ab offerendi sacrosancti libaminis ministerio non recedunt. Non attendentes, quod filii Aaron idcirco cœlestis ignis incendio concremati sunt, quia alienum ignem offerre in Dei sacrificio præsumpserunt: « Arreptis, inquit Scriptura, Nadab, et Abiu filii Aaron thuribulis suis, posuerunt ignem, et incensum desuper, offerentes coram Domino ignem alienum, quod eis præceptum non erat (*Levit. x.*); » moxque subjungit: « Et egressus ignis a Domino devoravit eos, et mortui sunt coram Domino (*Ibid.*) » Nam cum ad offerendum Deo terribilis sacramenti libamen accedimus, cavendum valde est, ne alienum ignem, hoc est, libidinis flammam, vel cujuscumque vitii fomitem inter salutare hostias deferamus. Sed ille potius ignis in nostrarum mentium thuribulis ardeat, illa cor nostrum divini amoris flamma succendat, quam Dei spiritus per invisibilem gratiam nostris visceribus administrat. Admonendi sunt itaque qui sacris altaribus ministrare disponunt, ut non modo cor ab æstuantium passionum igne custodiant, sed etiam linguam, quæ inter Deum et nos quodammodo mediatrix est, a supervacui sermonis levitate compescant. Petrus enim (*Matth. xxvi.*; *Marc. xiv.*; *Luc. xxii.*; *Joan. xiii.*), quia ream suam, linguam scilicet, deliquisse cognovit, ejus inter se et Deum tanquam mediatrix habere patrocinium recusavit; sed dum amare flevit, reconciliationis suæ spem in lacrymarum interventione constituit, et oculis, quibus non peccaverat, veniam impetravit. Sit ergo usque ad missarum peragenda mysteria saliva linguæ nostræ virgo vel casta, ut vel se sub virginali taciturnitatis

censurâ coerceat, vel sub pudicæ quodammodo locutionis moderamine sobria verba depromat.

506 Illud etiam quantæ confusionis opprobrium est, quod nonnulli circa sacri altaris utensilia tantæ negligentiae sunt, et tam segnis incuriæ, ut stanneos, vel etiam supparis cujuscumque metalli calices longo situ scabredinis inhorrescere patienter aspiciant; in squalido linteo Dominicum corpus offerant et involvant; et quod non dignaretur potens quilibet, qui tamen vermis est, propriis adhibere labiis, in hoc isti corpus non verentur imponere Salvatoris. Quid porro de conscissis ac putrescentibus sacrorum altarium prandeis, quid de diversis vasis ad ecclesiastica ministeria necessariis, quid denique de sacerdotalibus eloquar indumentis? Quid postremo de codicibus dicam, in quibus nimirum hæc ipsa quoque legere inoffense non possumus, quæ tenaci adhuc memoria reservamus? Quæ nimirum omnia, oculis subjecta cernentibus, et levibus excutiuntur, et sapientes provocant ad lamentum. Unde primæ dignitatis sacerdotibus valde cavendum est, et terribiliter formidandum, ne quod ab illis, qui videntur subesse, delinquitur; ab his qui potioris sunt gradus, et quibus hæc corrigenda sunt, requiratur. Nullus plane mortalium, ut existimo, majus aliquid in divinis peragit sacramentis, quam ipsi quoque qui sæcularis sunt ordinis sacerdotes. Esto siquidem, quod patriarchæ, vel metropolitæ quilibet, et episcopi consecrent, divinum chrisma conficiant, et cætera, quæ suis specialiter competunt privilegiis experimenta percurrant. Sed neque episcopus, neque chrisma, neque aliud quid in ecclesiasticis sacramentis majus quam corpus et sanguis est Salvatoris. Ea ergo, quæ potiora et sublimiora sunt in Ecclesia, presbyteri cum pontificali dignitate participant. Et quamvis suis quique limitibus jubentur esse contenti, iidem ipsi qui sunt in quibusdam suppare, in excellentioribus rebus inveniuntur æquales.

CAPUT II.

Quod nullus gravius peccat quam presbyter malus, vel imperitus.

Nullus igitur gravius convincitur peccare quam presbyter, qui vel per imperitiam, vel reprobam vitam, dum indigne ministrat, quantum ad se salutaris victimæ sacramenta contaminat. Regi plane, vel sublimiori cuique personæ si quis per vitium detractionis obloquitur, vel etiam in diripienda, sive demolienda rerum suarum facultate grassatur, facile redit in gratiam, si digne satisfaciens emendat offensam. At si manibus excedit, si in ejus personam audacter prosilit, si hostiliter irruit, quia non pecuniaria, sed criminalis est causa, nihil ab eo aliud exigitur, quam vindicta: et non jam inter eos de reparatione sequestræ pacis agitur, sed de sola duntaxat augendi feneratoris ultione tractatur. Ita nimirum aliud est in Deum per diversos modos humane fragilitatis excedere, aliud in sacrosancti corporis ejus et sanguinis oblatione peccare. Sicut aliud est

promulgata regiae legis edicta negligere, aliud ipsum A specialiter regem vibrato propriae manus jaculo sauciare. Multis nempe sceleribus plebs Israelitica se frequenter immiscuit, sed nunquam se tam crudeliter polluit, quam tunc cum Dominum crucifixit. Et certe qui Dominicum corpus pollutis tractare manibus non veretur, crucifigentium Jesum particeps esse convincitur. Quibus nimirum expavescenda nimis est apostolica illa sententia, qua dicitur: « Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum caeleste, et participes facti sunt Spiritus sancti; gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque saeculi venturi, et prolapsi sunt, rursus renovari ad poenitentiam, rursus crucifigentes sibimetipsis Filium Dei, et ostentui habentes (Hcbr. vi). A nullo plane Deus omnipotens B majoris injuriae praedictum tolerat, imo deterius nemo peccat, quam sacerdos, qui prohibentibus canonicis indigne sacrificat. Aliter in quocumque modo peccantes quasi Dominum in rebus ejus offendimus; indigne vero sacrificantes, velut in personam ejus manus injicere non timemus, cum scriptum sit: « Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Deum peccaverit vir, quis orabit pro eo? » (I Reg. ii.) Eant ergo nunc presbyteri, et pro lucris hujus vitae sacris se altaribus ingerant, pro sua suaeque consanguinitatis affectu ex fidelium oblatione ditescant; non videlicet ut pupillis ac viduis alimenta provideant, non ut subsidia peregrinantibus subministrent, sed ut sibi, vel suis turpia lucra convectent. Eant, inquam, et se suosque duntaxat C demissi sui acquisitione reficiant, ut postmodum medullis suis ignis aeterni voraginem pascant. Quantae scilicet damnationis est eos, qui peccata populi comedere prohibentur, ex acquisitis rebus non codices emere, non ornamenta, vel utensilia suis Ecclesiis providere, sed in necessitatis, vel necessitudinis sumptus cuncta prodigere? Praesertim cum haec idcirco sacerdotibus conferantur, ut ipsi pro populo precibus ac votis insistere, ejusque debeant peccata portare. Hinc est quod Eleazar, et Themar filiis Aarón Moyses ait: « Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto, qui Sancta sanctorum est, et data est vobis, ut portetis iniquitatem multitudinis, et rogetis pro ea in conspectu Domini? (Levit. x). » D Sed cum passus sit Dominus in cruce pro salute mundi, nunc maeretur in altari pro unius commo- et facultate presbyteri. Tunc crucifixus est pro totius populi multitudine, nunc quasi pro unius homin- cionis utilitate salutaris hostia videtur offerri. Isti plane sanctorum Patrum, qui dum in sacerdotali ordine floruerunt non legitimi filii, sed potius dicendi sunt manzeres, atque ideo non immerito inter eorum non connumerantur haeredes. Illi siquidem, juxta hieremiam, nutriebantur in croceis; isti, prohibe- tor! amplexati sunt stercorea (Thren. iv).

CAPUT III.

Quis sit vere sacerdos.

Hic plane jure fungitur sacerdotio, qui regu-

lis non obviat Patrum, qui paternum non vio- lat institutum, unde Moyses ait: 502 « Offerat si- milam calidam in odorem suavissimum Domino sacerdos, qui patri jure successerit (Levit. vi). » Ille quippe sacerdos patri jure succedit, qui sancto- rum Patrum ingenuitatem in conspicuis operibus exprimit, qui majorum suorum prosapiam per- spuriae conversationis ignominiam non confundit; alio- quin quisquis ille est, qui velut a titulis proavorum, et clara generositate degenerat, qui se non legiti- mum, sed adulterinum vel extraneum alienis mori- bus repraesentat, ejiciendum se de sacerdotio evi- denter indicat. Unde et in libro Esdræ de quibusdam dicitur: « Quia quæsierunt scripturam genealogiae suae, et non invenerunt, ideoque ejecti sunt de sa- cerdotio (I Esdr. ii); » quibus et hoc protinus inter- dictum est, ut non comederent de sanctis sancto- rum. Sicut ergo illi, qui ingenuitatem venerabilium Patrum sanctae conversationis honestate conservant, in dignitate sacerdotalis officii merito perseverant: sic e diverso qui a praecedentium Patrum degene- rant meritis, dignum est, ut etiam paternae priven- tur officio dignitatis. Et qui facti sunt a Patrum suorum claritate dissimiles, in paterno non ma- neant officio sacerdotes; et nullatenus in eorum jura succedant, a quorum nobili ingenuitate degenerant. Quos omnes velut ab una persona per Osee prophe- tam Dominus reprobatur, dicens: « Quia scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi; et oblitus es legis Dei tui, obliviscar et ego filiorum tuorum; et secundum multitudinem eorum sic pecca- verunt mihi, gloriam eorum in ignominiam commu- tabo, peccata populi mei comedent, et ad iniquita- tem eorum sublevabunt animas eorum; et erit sicut C populus, sic sacerdos; et visitabo super eum vias ejus, et cogitationes ejus reddam ei (Osee iv). » Nolo tot eorum enumerare flagitia, quae vel in obla- tione mysterii, vel inter ipsa quoque regenerationis humanae perpetrant sacramenta: videlicet in scruti- niis, in symbolis atque in baptismalis lavacri sacra- mento. Omitto panem in salutes hostias conver- tendum, qui nonnunquam ante fit mucidus, quam sanctificetur oblatus: ipsum quoque mysterium non intra dies octo consumitur, sed plerumque ad omni- potentis Dei injuriam in mensem tertium reserva- tur. Praetereo quod aliquando aqua vino in eucha- ristia non miscetur, et sic quodammodo per erro- rem occulti schismatis a Christo populus separatur. Haec, et his similia tædet ultra protendere, ne dum diutius ista prosequimur, Christianae religionis opprobrium texere videamur.

CAPUT IV.

Quod episcopi vigilantes esse debent, in coercendis clericorum flagitiis.

Unde satagendum est sanctis episcopis, ut his malis, quae in necem Christiani populi grassantur, occurrant; et apostolorum opera per pseudosacer- dotes, qui modo sunt destrui non permittant, nec tam arduum Christi patientur perire laborem propter

augendam in terreno quæstu paucorum hominum facultatem. Interim quod mens scatet, suppressere volgo, **509** nec valeo: scintillam zelus excutit, dum caminum conscientie dolor incendit. Quid enim erit de quolibet supremæ damnationis episcopo, qui lapsus cuique presbytero tollit lucrum, et sacrificandi reddit officium? Iste jam non communicat peccatis alienis, sed auctor existit: imo tanquam Judas Iscariotes, tradit impiis manibus Salvatorem propter vilis pecuniæ quantitatem; Christum venali commercio distrahit, et pro amore pecuniæ tradit auctorem vite. Et iste protinus omnium criminum reus, pro quibus ille fuerat sacerdotalibus infulsu exuendus.

Ut ergo stylus ad hoc, unde digressus est, redeat, videtur nobis, si placet, hoc episcopis utendum esse consilio, ut indignos ac turpiter lapsos administratione suspendant; super eos autem, qui permanserint, idoneos a latere suo viros, qui eos debeant frequenter invisere, et custodire constituent. Cui simile rex etiam Assyriorum fecit, cum sacerdotem ad instruendos cæteros Samariam destinavit: « Ducite, » inquit, « illic unum de sacerdotibus, quos inde captivos adduxistis, ut habitet cum eis, et doceat eos legitima Dei terræ (IV Reg. xvii). » Qui nimirum sacerdos, sicut Scriptura prosequitur, habitavit in Bethel, et docebat quomodo colerent Dominum. In Bethel ergo, hoc est, in domo Dei, dignum est potius quam presidere, qui sacerdotalis officii regulis cæteros possit imbuere. Nam valde timendum est, quod per Moysen dicitur: « Anima, quæ peccaverit per ignorantiam de hostia et de universis mandatis **510** Domini, quæ præcepit, ut

A non fierent, quidpiam fecerit; si sacerdos, qui est unctus, peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino (Levit. iv). » Ex quibus verbis illud formidolose notandum est, quod ait: « Si sacerdos, qui unctus est, peccaverit, delinquere faciens populum; » quia nimirum sacerdos, qui legem Dei nesciendo delinquit, suis etiam populum in peccatis involvit, et quos doctus relevare potuerat, secum simul per imperitiam gravat.

Tu vero, venerande vir, quem et vita præclarum, et doctrina conspicuum: et quod his præstantius est, spiritualis zeli fervor reddit accensum, sic aliis juniorum memineras delegare custodiam, ut et ipse frequenter huc illucque discurrere non omittas.

B Faciens quod hortatur Salomon in Proverbiis: « Discurre, festina, suscita amicum tuum, ne dederis somnum oculis tuis, ne dormitent palpebræ tuæ (Prov. vi). » Illud quoque non excidat, quod postmodum dicit: « Erue eos, qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum liberare non cesses (Prov. xxiv). » Ubi scilicet et excusatio tollitur, cum subjungit: « Si dixeris: Vires non suppetunt, qui inspector est cordis, ipse intelligit (Ibid). » Sic ergo super commissum gregem insignis pastor invigila, ut et ignavos opilioes ab eorum cura removeas, et ipse cum David insurgentium ursorum atque leonum rictus infringas (I Reg. xvii): sive etiam cum Abraham postquam cæsis Amalecitis fratrem tuum Loth de jugo captivitatis eduxeris (Gen. xiv), ad Melchisedech regem justitiæ cum triumphali gloria revertaris.

Sit nomen Domini benedictum.

511-512 OPUSCULUM VICESIMUM SEPTIMUM.

DE COMMUNI VITA CANONICORUM. AD CLERICOS FANENSIS ECCLESIAE.

ARGUMENTUM. — Orta dissensione inter Fanenses Ecclesiae canonicos, aliis in commune bonis Ecclesiae collatis, aliis seorsim sibi vivere volentibus, scribit ad eos, hortaturque ut deposita omni contentione, apostolorum et primitivæ Ecclesiae morem sequantur; canonici non tam nomine, quam re esse velint. Quod multis etiam rationibus eis persuadere conatur, non posse enim inter eos esse unionem animorum, inter quos est facultatum; ac multa alia in eandem sententiam perscribit.

Sanctis in Christo fratribus Fanensis Ecclesiae clericis, Petrus peccator monachus salutem.

Diu est, dilectissimi, quod in his partibus fama vulgavit, non parvæ simultatis inter vos emersisse discordiam; ob id videlicet, quia nonnulli vestrum aggredierentur in canonica regularitate vivere, plerique autem non acquiescerent, volentes tantum apud se in suis proprietatibus habitare. Quod quidem non miramur, quia rarum non est, sed dolemus potius, quia inhonestum est. Satis enim videtur absurdum, ut clerici quis prætendat in ordine speciem, et sæcularium teneat vivendo conversationem: et quem a laicorum turbis professionis conditio se-

D parat, turpe est si vel domestica conversatio, vel peculii abominanda proprietas laicum esse convincat. Quid enim illius poterit concupiscentiam satiare, cui non potest ipse Deus in possessione sufficere? Clericus quippe, sicut juxta sui etymologiam vocabuli, ipse sors Dei est, ita nihilominus et Deus omnipotens ejus esse portio perhibetur. Unde et Jeremias ait: « Pars mea, Dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum (Thren. iii). » Et alibi Deus: Opus, inquit, « manuum mearum tu es, hæreditas mea Israel (Isa. xix). » Si igitur clericus Dei est portio, et Deus portio ejus, non levem Creatori suo contumeliam videtur inferre, qui super